

C. JINARAJADASA

IS
ENZAL ZIJN

1948
UITGEVERIJ DER THEOS. VER.
AMSTERDAM

IS EN ZAL ZIJN

OORSPRONKELIJKE TITEL:
IS AND IS-TO-BE.

OPDRACHT.
AAN PLATO EN PLATINUS.
TEN BEWIJZE DAT ÉÉN VAN HUN GROEP
ZICH NOG ONDER DE MENSEN BEWEEGT.

EERSTE DRUK 1946
TWEEDE DRUK 1948

C. JINARAJADASA

IS
ENZAL ZIJN

1948
UITGEVERIJ DER THEOS. VER.
AMSTERDAM

INDIEN wij geloven, dat er een Goddelijk Bewustzijn is, dat alle gebeuren leidt, dan moeten wij onvermijdelijk ook geloven, dat Hij niet volaan kan zijn over de wereld zoals die is. Waar ieder weldenkend mens reeds een hervormer is, daar moet God wel millioenvoudig meer hervormer zijn. Hij moet wel voortdurend bezig zijn om dat schema der dingen, dat wij Evolutie noemen, om te zetten in iets beters, waarin geen plaats zal zijn voor onwetendheid of ellende, voor disharmonie of ontaarding.

Wanneer wij met onze opvattingen deze gedachtingengang volgen, dan beginnen wij in te zien dat „leven” de wisselwerking moet zijn tussen twee Werkelijkheden. De eerste werkelijkheid is De-Wereld-zoals-zij-is; zij bestaat uit de mensheid zoals zij heden is, met alle wisselwerkingen tussen haar en alle levende wezens, voorwerpen en gebeurtenissen om haar heen.

Maar er is een tweede werkelijkheid, en dat is „De-Wereld-zoals-zij-zal-zijn”. Het is dat „Plan Gods” tot volmaking, hetwelk de Theosoof noemt „De Wereld der Oerbeelden” en dat de Platonisten aannamen als de grondslag van alles in de zichtbare en onzichtbare werelden.

Indien wij ons de beide Werkelijkheden in de

ruimte voorstellen dan denken wij ons het „zoals-zij-zal-zijn”, als zwevende boven die „zoals-zij-is”, b.v. zoals een magneet, heen en weer bewogen boven een hoopje ijzervijlsel, zou trachten dit omhoog te trekken en er zich mee te verenigen.

Hoe kunnen wij, die geplaatst zijn in de wereld zoals-zij-is, die zoals zij-zal-zijn leren kennen?

Want dan kunnen wij onzen koers feilloos richten naar ons Heil en onszelf menig dwalen op zijwegen besparen, waar wij onze krachten verspillen en lijden oogsten.

Vele wegen zijn ons reeds voorgelegd door vele leeraren, maar er is een nieuwe weg, die slechts weinigen hebben ontdekt. Het is de weg der Kunst.

De dichter, de schilder, de beeldhouwer, de musicus, de danser, inderdaad iedere ware kunstenaar is iemand, die er niet mee tevreden is in zijn kunst enkel het zoals-het-is tot uiting te brengen. Hij zoekt tastend zijn weg om het zoals-het-zal-zijn weer te geven. Meestal voelt hij dat mysterie nog onzeker aan tenzij hij een zeer groot kunstenaar is.

Deze is zeer positief en antwoordt beslist op critiek, zoals een Frans beeldhouwer deed: „Kunst — dat is die ster; ik zie haar, gij ziet haar niet”. Maar de meeste kunstenaars krijgen slechts flitsen, hier en daar, van die andere wereld.

De boodschap van den kunstenaar aan ons over die andere Werkelijkheid, moet voor ons enkel een boodschap blijven, dat wil zeggen iets, waarover wij door een ander horen. Wij kunnen slechts ge-

loven, wij kunnen niet weten, zoals hij meent te weten. En toch, eer wij weten, regelrecht door onszelf, hebben wij onze voet niet geplaatst op de eerste trede van de trap, die leidt naar de Werkelijkheid in den Hoge.

Dat weten zal beginnen wanneer ook wij kunstenaars worden. Maar hoe? Dat is het probleem, dat ieder heeft op te lossen. Dit althans zal ons allen helpen bij ons zoeken — dat in ieder onzer de Kunstenaar woont, die wacht om bevrijd en geopenbaard te worden, want God woont in ons en Hij is de Opperste Kunstenaar.

OP welke wijze kunnen wij ons ervan bewust worden dat in ons de Kunstenaar woont?

Hiertoe moeten wij een heldere voorstelling hebben van wat het kenmerk van een kunstenaar is. Wij hebben opgemerkt, dat de kunstenaar, iemand die wij een „beroepskunstenaar” noemen, tastend zijn weg zoekt om de Wereld zoals-die-zal-zijn te beschrijven. Bij die poging tracht hij zeer zeker te voldoen aan een bepaalde maatstaf van Volmaking.

Hij moge volmaking al niet in nauwkeurige termen omschrijven, maar ieder kunstenaar is zich ervan bewust, dat er een Volmaking in zijn kunst bestaat en dat wat hij volbrengt daar niet bij haalt. Deze droom van Volmaking beschrijft de schilder Burne-Jones als volgt: „Ik bedoel met een schilderij een schone, romantische droom van iets, dat nooit was en nooit zijn zal — in een licht helderder dan enig licht dat ooit scheen in enig land, dat niemand kan beschrijven of zich herinneren, alleen ernaar verlangen — en vormen van goddelijke schoonheid — en dan word ik wakker met het ontwaken van Brynhild”.

In andere woorden verklaarde Rodin, de beeldhouwer, Volmaking, dat onbereikbare, hetwelk de kunstenaar tracht te bereiken. Een leerling zei eens in zijn atelier tot hem: „Ik zou gelukkig sterven

indien ik eerst een meesterwerk kon scheppen.” Maar Rodin antwoordde „Nee, nee, dat zou je niet gelukkig maken, want je zou toch nog twifelen. Altijd twijfelt men, altijd!”

Deze Volmaking, de Wereld zoals-die-zal-zijn is niet zo ver verwijderd van onze dagelijkse werkzaamheden, dat wij er geen glimp van of geen aanraking mee kunnen krijgen. Wij zijn met haar in aanraking wanneer wij op een of andere manier iets doen dat volmaakt is. En „doen” beteekent denken, voelen of handelen. Indien wij met een gedachte, een gevoel, of een handeling, een volmaakte gedachte, een volmaakt gevoel of een volmaakte handeling kunnen tot stand brengen, dan zijn wij kunstenaars geworden.

Hier moeten wij bedenken, dat het met kunst is als met bloemen. Er zijn kleine wilde bloempjes en er zijn grote gekweekte rozen, lelies en lotussen.

Maar de volmaaktheid in schoonheid in het kleinste wilde bloempje is niet minder dan de schoonheid van de mooiste roos. In de muziek is Mac Dowell's „Aan een Waterlelie” even volmaakt als welke symphonie van Beethoven ook, al is de eerste als een klein juweel en het laatste als een schittering van vele prachtige edelstenen.

Evenzo is dat, wat ons tot kunstenaar maakt niet de grootte of de vlucht van onze gedachte, ons gevoel of onze daad, maar de hoedanigheid ervan.

De grote liefde van een grote ziel en de kleine liefde van een kind vergelijkt men niet met elkaar

om beider graad van Volmaking tegen elkaar af te meten. Beide zijn volmaakt, een waarheid, ontsluit in de woorden van een Ierse ziener: „Ware liefde is als een bergmeertje; 't moge niet diep zijn, maar wat de zon, de maan en de sterren kan weerkaatsen, is diep genoeg”.

„Wat de zon, de maan en de sterren kan weerkaatsen”. Daarin ligt het mysterie van onszelf.

Wij kunnen tekort schieten in een dozijn deugden, maar toch is er in ons wel één deugd, die zal uitstralen in volmaaktheid indien wij haar toestaan zich te openbaren. In een heel mensenleven kan het misschien juist die ééne flits zijn en meer niet.

Maar gedurende die flits is de ziel de kunstenaar.

Er is geen bekoorlijker mysterie dan het feit, dat zelfs in de laagst gezonken mens een flits van allerhoogste adel kan opglanzen als de gelegenheid zich biedt.

Alle mensen, die bewust ernaar streven te leven overeenkomstig een ideaal van rechtschapenheid, plicht of zelfopoffering, stralen uit in volmaking, niet ééns, maar vele malen in de loop hunner levens. Een onuitgesproken gedachte van volmaakte liefde of tederheid, een daad, hoe gering ook, van offering, een strijd, ongezien gestreden om rein en edel te zijn, dit zijn alle gelegenheden waarbij de Kunstenaar in ons ervan getuigt, dat hij gezien heeft de Wereld-zoals-die-zal-zijn.

Hij kan al of niet later uitgroeien tot een schilder, een musicus, een beeldhouwer of een ander kun-

stenaar zoals de wereld dat noemt. Maar wanneer hij eenmaal zich geopenbaard heeft als kunstenaar, hoe gering in het begin zijn vermogen tot schepping of uitdrukking ook zijn moge. De Wereld-zoals-die-zal-zijn slechts éénmaal te zien of aan te raken, wil zeggen haar bestaan of haar wezen nooit meer te vergeten.

„Niet in algehele vergetelheid en niet in volkomen naaktheid, maar gehuld in wolken van glorie komen wij van God, Die ons tehuis is.”¹⁾ Dit ons vaderland, oefent voortdurend druk uit op onze verbeelding. Waarlijk gelukkig is hij die zich door zijn verbeelding laat leiden naar die Wereld-zoals-zij-zal-zijn.

¹⁾ Wordsworth.

WAT onderscheidt verbeeldingskracht van fantasie? Want veel hangt ervan af of wij het onderscheid tussen beide kennen.

Iemand zou bij zich zelf kunnen zeggen: „Als ik een miljoen had zou ik dit of dat doen” en dan zich voorstellingen gaan maken van wat hij doen zou. Maar hij heeft geen miljoen; er is geen grond van werkelijkheid, waarop de voorstellingen, die hij in gedachte opbouwt, rusten. Dit is fantasie.

Maar veronderstel dat hij naar de wolken kijkt en merkt, dat hij met een weinig inspanning de omtrekken van landschappen kan zien met heuvels en vlakten, of kastelen, of enorm grote fantastische wezens, of engelen met in vlucht uitgespreide vleugels; nu is hij bezig het vermogen tot verbeelden te gebruiken. Want er ligt een basis van feiten, hoe gering ook, aan zijn gedachtebeelden ten grondslag.

Waar een ervaren feit, ervaren door fysieke contacten, gevoelens of gedachten, de grondslag, het uitgangspunt is voor de opbouw van een gedachtebeeld, kan wat het denkvermogen dan bouwt óf onbetekenend en voorbijgaand zijn, indien de gedachte of het gevoel bij die opbouw weinig krachtig is, óf het gedachtebeeld kan een aanzicht der Werkelijkheid weerspiegelen, indien de verbeel-

ding geladen is met diepe gedachten of gevoelens.

Want de beide werelden van „is” en „zal-zijn” zal dooreengeweven, zelfs in deze concrete fysieke wereld, als de schering en inslag zijn van een weefsel. Evenzo is onze normale ervaringswereld een weefsel, een mengeling van de twee werelden, van het Onwerkelijke en van het Werkelijke. En evengoed als het mogelijk is om één stel draden te verwijderen, zodat alleen het andere stel overblijft, waarvan iedere draad duidelijk onderscheiden en onafgebroken doorloopt, is het ook mogelijk om het Werkelijke van het Onwerkelijke los te maken. Kunnen wij thans niet door een kleine omstelling van onze radio een station „uitschakelen”, waarvan de golflengte de door ons gewenste verstoort? Evenzo kan een geoefende verbeeldingskracht het Onwerkelijke uitschakelen om gemeenschap te hebben met het Werkelijke.

Maar zal deze daad gevolgrijk zijn, dan moet de verbeelding werken onder de hoge druk van opeengehoopte gedachten en gevoelens uit het verleden. Een mens kan zich godsdienstig gestemd voelen, maar alleen bij bepaalde gelegenheden en onder zekere voorwaarden; de liefde tot God en het verlangen naar Rechtschapenheid bij zo iemand hebben slechts een geringe druk van gedachten en gevoelens uit het verleden achter zich, want in zijn vorige levens ging zijn belangstelling hoofdzakelijk in andere richtingen. Een diep religieuze aspiratie daarentegen is de uitkomst van veel verlangen en

aanbidding in vorige levens. Wanneer een mens, die tot zulk een aspiratie in staat is zijn verbeelding gebruikt, dan staat daar achter de massale druk uit een verleden van menige daad van liefde en offering. Voor hem is het niet moeilijk om het Onwerkelijke „uit te schakelen” en „af te stemmen” op de Werkelijkheid. Wanneer de verbeeldingskracht zulk een druk uit het verleden achter zich heeft, dan is de brug tussen „Wat is” en „Wat zal-zijn” snel gelegd.

Hierbij worden wij geholpen door het vreemde feit, dat „Wat zal-zijn” ernaar tracht „Wat is” in zich op te nemen. Want het heelal wordt door zijn Maker gevormd om ten slotte Volmaking te weerspiegelen, „Wat zal-zijn”, ’t welk Hij schiep in den beginne, de Oorspronkelijke Wereld, de Wereld der Oerbeelden.

Dit is dat Uiteindelijke Doel, waarheen de gehele schepping gedreven wordt, als door een innerlijke hoge druk. Het is deze drang van binnen uit, die een verklaring geeft voor dat „richten op verre afstand” in de evolutie en voor die „overleving van de meest geschikte”, die een raadsel is voor de hedendaagse bioloog.

Daarenboven heeft ons Innerlijkste zelf, dat Ik, dat zeggen kan „Ik ben Hij”, zijn waarachtig en eeuwig leven in de Oorspronkelijke Wereld, de Wereld der Oerbeelden. Onze nederdaling in incarnatie uit die Wereld is als het neervallen van een bal, die met een veerkrachtig, elastisch koord

boven aan een balk gebonden is; vanaf het ogenblik dat de bal valt, staat het elastiek strak gespannen en tracht voortdurend terug te keren tot zijn normale lengte.

On een dergelijke manier trekt zolang wij „hier beneden” op aarde leven, een „Aan Gene Zijde”, een „daarboven” in het onzichtbare, steeds aan ons om ons terug te halen in eigen sfeer. Dit is de reden waarom wij, wanneer onze verbeeldingskracht de druk achter zich heeft van verlangens naar waarheid, liefde of schoonheid uit het verleden, in aandraking beginnen te komen met de wereld van „Wat zal-zijn” en wij de enige troost vinden in het leven dat rust geeft aan onze zielen.

WARE en duurzame tevredenheid valt hem ten deel die door het „is” heen, een glimp krijgt van het „zal-zijn”. In de ogen van de wereld kan hij de meest beklagenswaardige sterveling lijken; niettemin houdt hij in zijn hand de Parel van hoge Waarde.

Niets kan zo weerzinwekkend zijn voor onze hedendaagse gevoelens of zo onbegrijpelijk voor ons verstand, als de ongelooflijke, zelfopgelegde folteringen van de asceten in de verschillende godsdiensten. Voor velen onzer zijn liefde, schoonheid en vreugde de middelen om het „zal-zijn” te ontdekken. Toch verzekeren deze asceten, dat ook zij deel hebben aan het „zal-zijn”, de wereld van hun hoop en hun dromen.

Er is niet één enige en alleen voorbestemde wijze waarop het „Is” samensmelt met het „Zal-zijn”. Er zijn evenveel paden tot Verwezenlijking en Zegening als er zielen zijn. Indien er voor elke ziel haar wijze van „Kruisiging” bestaat, zo bestaat er ook voor haar, haar bijzondere wijze van „Hemelvaart”.

Toch is het nodig om, wanneer men door een concentratie van zijn Karma gekruisigd wordt, daarop als *kunstenaar* te reageren. Wat er voor het eeuwige leven op aan komt, is niet wat men

lijdt, of hoe, en niet wat men geniet en waarom, maar *hoe* men lijdt en geniet. Omdat deze beide reacties, de onaangename en de aangename, die van kunstenaars kunnen zijn of het tegendeel, is het door beide, die belichamingen zijn van het „is”, mogelijk om een glimp van het „zal-zijn” te krijgen, indien men als kunstenaar reageert.

Het probleem is daarom niet zozeer wie ons Waarheid als wel wie ons Volmaaktheid zal leren.

Beide zijn inderdaad als de voor- en achterzijde van een muntstuk onafscheidelijk verbonden. Maar in overeenstemming met iemands temperament en met de grondtoon van de periode van de wereld, waarin hij leeft, ligt voor hem de „Weg” om hetzij Waarheid of Volmaking te zoeken.

In deze tijden, waarin myriaden waarheden van wetenschap, geschiedenis, economie, met andere woorden van Evolutie, aan ons denkvermogen worden voorgelegd, is hetgeen wij thans voor ons geluk nodig hebben niet zozeer die culminatie van Juist Gedrag, die wij Waarheid noemen maar meer wat wij Volmaking noemen. Zich ten doel te stellen volmaakt te zijn in gedachte, woord en daad, leidt ons trede voor trede omhoog op een gouden trap, tot wij de bovenste trede bereiken, vanwaar wij zien „dat licht, dat nimmer scheen over zee of land.”¹⁾

¹⁾ Wordsworth.

ALLEN kunnen te eniger tijd in hun leven de top van die trap bereiken. Er is nauwelijks één ontwikkelde ziel, die niet een flits heeft opgevangen van dat Licht. Hoe kwam deze lichtstraal tot hem?

Tot menigeen kwam die door liefde. Vele soorten van emotie worden „liefde” genoemd; er is echter slechts één type van emotie, die die naam waardig is, namelijk daar waar de geliefde voor het ogenblik de mantel van Goddelijkheid heeft aangenomen en de minnaar, zijn knie voor de geliefde buigend, uitroept: „Mijn Heer en mijn God!”

Voor andere mensen kwam het licht tot openbaring door een ander type van persoonlijkheid, een bringer van een boodschap omtrent God, een Leraar, een Zaligmaker, een Guru, de poort, waardoor het Licht scheen. Hij behoorde wellicht tot de Groten als Christus of Buddha of Shri Krishna, of hij was niet zo groot, als een minder verheven boodschapper, die zich heden ten dage onder ons beweegt en ons vertelt van het Pad.

De liefde tot God en de liefde voor een beminde zijn als de voor- en de achterzijde van een muntstuk; zij vormen een éénheid, die in tijd en ruimte gezien wordt als tweevoudig. Er zijn vele minnaars en aan God toegewijden, voor wie de tweevoudig-

heid nog is blijven bestaan; er zijn enkelen die haar ontstegen zijn.

Den God te begroeten in een daad van liefde en van verering — en welke ware liefde is niet eveneens ware verering — is zowel oneindige heerlijkheid als oneindige tragedie. Het is tegelijkertijd een Kruisiging en een Hemelvaart. Zolang een mens een mens blijft, zelfs al bereikt hij het stadium van de Volmaakte Mens, rust op zijn hoofd een doornenkroon. Toch weet hij tezelfder tijd dat hij in den hemel leeft. Welke ware minnaar, mysticus of heilige heeft niet gevoeld als deze minnaar deed:

Eens in Galilea ging door 't land
Een mens, de Godheid bracht Hij op aarde;
Zij, wier ogen zagen, diep bewogen
Aanbaden Hem, de knie gebogen
Al droeg van doornen Hij een kroon.
Omdat wij God door U ontwaarden
Wijl gij de Godheid bracht op aarde,
Daarom boog ik voor U de knie,
Mij zij het lot, dat boven 's mensen kracht
De allerscherpste doornenkroon doet dragen.

Tot menigeen is het Licht gekomen bij 't luisteren naar muziek. Een bepaald muziekstuk zal met bijzondere glans in de herinnering blijven, omdat onder het luisteren een deur voor een wijle geopend scheen en men buiten tijd in Eeuwigheid

leefde, menselijke smart vergetend en zich alleen bewust van een eeuwigen Vrede.

Dezelfde ervaring kwam tot anderen, wanneer zij dwaalden tussen heuvels of bergen of langs de zee. Zee en bergen, meer of plas, velden of bossen, een enkele bloem soms, openen poorten voor hen, wier ogen gevoelig zijn voor het Licht dat door hen heen schijnt.

NU rest het probleem zich altijd te herinneren het Licht, dat wij eenmaal hebben aanschouwd. Want dusdanig is de druk van ons Karma en Dharma — dat wat wij moeten dragen en dat wat wij moeten doen, — dat het „is” dikwijls de herinnering verdrijft van het „zal-zijn”. Want het „is” is altijd met ons. En toch is het inderdaad waar, dat het „zal-zijn” eveneens altijd met ons is; konden wij ons van dit feit maar bewust zijn! Het probleem is: hoe?

Er bestaat maar één weg: het hoogste te zoeken.

In zulk een type van ziel als wij beschreven hebben, bestaat altijd een intuïtie van het Hoogste. Zij heeft geen Leraar nodig om haar te leren wat dat Wonder is. Want zoveel tenminste kan zij altijd door haar ervaring weten, namelijk, wat niet het Hoogste is. Die zekerheid is voldoende voor haar aan de aanvang van haar lange reis om het Hoogste te vinden.

De ziel, die eenmaal het Licht zag, dat nooit scheen over zee of land, kan niet begoocheld worden door het Onwerkelijke, zich voordoende als het Werkelijke. Zij kan inderdaad voor een wijle misleid worden, maar zij kan zich oefenen, steeds gericht op Waarheid, totdat zulke perioden van begoocheling zich gestadig minder voordoen.

Hiervoor is het noodzakelijk volkomen oprecht en waar te zijn. Menigeen hult zich in het kleed van zijn vroegere denkbeelden en wil dit niet afleggen, al roept hij uit: „Ik maak aanspraak op het kleed van de toekomst”. Hij denkt, dat hij roept om het Licht, terwijl hij alleen maar hunkert dat iets van die glans hemzelf zal verheerlijken door dat Licht. Hij is noch oprecht, noch waar, hoewel hij vast gelooft dat hij beide is. Daarom wacht ons allen menige bittere teleurstelling, alvorens wij weten wat het is volkomen oprecht en waar te zijn.

Er is in ons één deugd, die ons helpen zal om oprecht en waar te zijn, indien wij haar slechts willen ontwikkelen. Het is het besef van adel. Heldhaftigheid is onafscheidelijk van de aard onzer ziel. Zelfopoffering is de natuurlijke stroming van ons wezen; die stroom moet, steeds sprankelend in het zonlicht, vloeien door iedere vezel van de gewaden onzer ziel. Maar onze zelfzucht en lafheid in het verleden, tegengesteld aan de waarheid in onze ziel, hebben die stroom gedwongen diep ondergronds te vloeien. Toch is hij aldoor blijven stromen, diep verborgen in onszelf. Gezegend is die mens tot wie iemand komt — een Leraar, een Geliefde — om voor zijn ogen, die niet zagen, te onsluieren wat hij in werkelijkheid is en hem te herinneren aan de stroom, die vloeit in zijn diepste wezen.

HIJ, die lijden weet te dragen als *kunstenaar*, begint zich bewust te worden van menige deugd in hemzelf, waarvan hij het bestaan niet vermoedde. Gelijk de plant, die zich een weg opwaarts baant van onder de grond omdat het zaad in zich heeft een opwaartse drang naar het Licht, zo is het ook met de mensenziel. Wanneer zij zich slechts eenmaal bewust wordt van het licht en de herinnering daaraan behoudt, dan ontsluit zij schoonheid na schoonheid in zijn ziel, juist zoals uit het vormloze zaad de schoonheid van blad, twijg en bloem te voorschijn komt.

Hij, die lijden weet te dragen op kunstenaarswijze weet ook aldus vreugde te ervaren. De grove reacties op vreugde en smart, die jonge en onontwikkelde zielen kenmerken, zijn terugstotend voor hem. Hij veracht die niet, want hij weet, dat hij eens op gelijke wijze reageerde. Maar hij is ze ontgroeid. Wanneer jongere zielen hem toeroepen: „Kom met ons mee, juich en dans en wees blij met ons”, dan kan hij hen niet volgen. Ook hij kan blij zijn en ook met hen, indien zij hem dat willen toestaan, maar alleen op zijn eigen meer nobele wijze.

Hij, die eenmaal het „zal-zijn” gekend heeft, kan nooit meer de knie buigen in verering van het „is”. Hij kan het dulden en dragen, maar meer

kan hij niet doen.

Hij weet, dat zij, die worden aangetrokken door de duisternis, niet worden geïnspireerd door iets in de duisternis zelf, maar alleen door een zwakke glans van het Licht, dat, zwaar gesluierd, toch tracht de duisternis te doorboren. Maar hij zoekt het zuivere, ongetemperde Licht en dat Licht alleen. Al het andere zijn schaduwen voor hem.

DE ziel, die bepaalde kennis bezit (niet louter geloof) van het „zal-zijn”, is zich altijd bewust van een standaard van Waarheid. Een snelle intuïtie velt het oordeel: „Hier is waarheid, daar dwaling”; „dit is geen ware schoonheid, het is lelijkheid vermomd als schoonheid”; „deze mens is in de grond goed, al heeft hij de schijn tegen zich, die ander is verdorven van hart, al lijken zijn daden rechtschapen”. En zo verder; in iedere levensomstandigheid richt hem een flits van intuïtie.

Maar zijn intuïtie zal niet altijd uitstralen, tenzij hij gehoorzaamt aan de wetten der intuïtie. Een van die wetten is: indien hij eens, nadat de intuïtie gesproken heeft, haar in zijn handelingen negeert, dan zal menige dwaling zijn lot zijn en veel leed zal daaruit voortvloeien eer hij de smet uitwist uit zijn emotionele aard en de intuïtie wederom spreken kan.

Het leven zal nooit gemakkelijk zijn voor iemand, die binnen in zich de standaard van Waarheid draagt. Want hij kan geen traditie volgen, die door anderen gevormd is of standaarden, die tegengesteld zijn aan de zijne. Tot elke prijs moet hij trouw vasthouden aan zijn standaard van waarden.

Hieraan ook maar in 't allerminst ontrouw te worden betekent voortaan gekortwiekt te zijn in

zijn gevoels- en denkaard. Evenmin zal de wrong die hij hiermede in zichzelf gelegd heeft, rechtgetrokken worden, dan na veel lijden.

Het „zal-zijn” te kennen betekent zich steeds te verheugen in gezondheid van hart en denkvermogen. Die gezondheid moet beschermd worden terwille van anderen, zelfs indien dit betekent dat hij alleen moet staan tegenover de gehele wereld. Zijn bruikbaarheid voor dienst aan de velen hangt af van de mate waarin hij van hen verschilt, omdat hij een standaard bezit, meer in overeenstemming met de Werkelijkheid dan de hunne.

ONDER de vele eeuwige bezittingen van de ziel, die immer in gemeenschap is met het „zal-zijn” is ook die, dat voor hem dood ophoudt te bestaan.

Wanneer hij eerst het Licht, dat nooit scheen over zee of land leert kennen, dan begint hij ook te ontdekken, dat hij zelf niet kan sterven. Zijn intens verlangen één te worden met het Licht leidt hem ertoe te realiseren, dat zijn ware natuur onafscheidelijk is van de Wereld der Oerbeelden, die opperste Werkelijkheid, waar in onsterfelijke glans de Goddelijke Ideeën verblijven, die het wezen en de ziel zijn van alle schoonheid en goedheid die wij ontdekken in de „Wereld zoals-die-is”.

Vanaf dit ogenblik verandert de polariteit van zijn leven. Het is niet langer „Ik, dit lichaam en mijn ziel”, maar „Ik, de onsterfelijke, en een lichaam, mijn gevangenis.”

Iedere dag beziet hij zijn gevangenis, ontsteld dat hij, een Goddelijke Idee van het Oerdenkvermogen, de Onvergankelijke, de Niet verouderende, gekluisterd zou zijn aan een kleed van stof, dat vergankelijk is en dat van manlijkheid en kracht verwordt tot ouderdom en zwakte.

Hij verlangt vrij te zijn van zijn gevangenis, maar hij weet, dat hij zelf niet met geweld eruit

moet breken, dat hij wachten moet tot de Goddelijke Schepper hem bevrijdt. Want hij weet, dat rechtvaardigheid alle dingen beheerst en dat, indien hij gevangen gehouden wordt tegen zijn wens in — zelfs nadat hij het Licht heeft gekend — dat het dan moet zijn om hem in staat te stellen op bepaalde wijze tot een voller begrip te komen van zijn eigen Oernatuur, eer de bevrijding komt.

Zo, hoewel de gehele wereld voor hem, der Werkelijkheid is afgestorven, leeft hij, beweegt hij en speelt zijn rol temidden van schaduwen, geduldig onder hen toevend, wachtend op de oproep om te gaan.

NIET alleen bestaat er voor hem, wat hemzelf betreft, geen dood meer, de dood verdwijnt ook voor alle dingen. Voor ogen die alleen het „is”, de Onwerkelijkheid aanschouwen, is het heelal een toneel, waarop het leven zijn intrede doet, op de hielen gevolgd door de dood, die het leven zoekt. De Natuur heeft steeds een glimlach voor alle schepselen, zolang zij jong zijn, maar haar glimlach is slechts een masker om het grimmig gelaat van dood en vernietiging te bedekken.

Maar wanneer het „zal-zijn” gezien wordt, verandert alles. Het mysterie, dat ten grondslag ligt aan de wisselwerking tussen leven en vorm, ontsluit zijn waarheid. Het leven schept de vorm uit stof, om naar 's levens behoefte te dienen als slagveld voor zijn strijd, als speelterrein voor zijn spelen, als laboratorium voor zijn proefnemingen. Is het werk voleindigd — strijd, spel of proefneming — dan trekt het leven zich terug en de vorm sterft.

Maar het leven is niet gestorven; het heeft zich teruggetrokken in zijn onzichtbaar tehuis, met zich dragend de vruchten zijner ervaringen en van zijn wijsheid, om zijn oogst daar te vergelijken met wat voor hem bedoeld was door de Vormgever aller Dingen. Op Zijn bevel keert het leven weer om

nieuwe vormen te bouwen; deze zijn wijzigingen van de oude, maar zij staan dichterbij het „voorbeeld in de Hoge”.

Zo verschijnt en verdwijnt het leven en verschijnt het weer, eeuw na eeuw. Er is geen blad, dat ter aarde valt of het geeft met zijn val de boodschap van zijn eigen komende wedergeboorte als een beter gevormd blad; iedere bloem verwelkt, maar slechts om ons kond te doen van haar wedergeboorte als een nog lieflijker bloem, die nog meer de schoonheid ontvouwt van de Oerbloem.

Waar ook dood zich vertoont, van mannen, vrouwen en kinderen, van dieren en vogels, van planten en bomen, van zonnen en heelallen, de boodschap is dezelfde voor hem, die het „zal-zijn” kent. Voor hem bestaat geen dood, maar slechts voortdurend leven, dat steeds tracht lieflijker glans te openbaren en daartoe als werktuig gebruik maakt van stof, vorm, groei, verval ontbinding en wedergeboorte, binnen die omlijsting van het Onwerkelijke, dat wij nachten en dagen noemen.

DE ontdekking dat er geen „dood” bestaat gaat samen met een nog groter ontdekking: die van het Goddelijk Denken, waarbinnen alle dingen gevat zijn. Iemand, wiens gevoelens vreugde hebben gevonden in al wat edel is en mooi, voelt een mysterie aan in ieder voorwerp, door de natuur gevormd. Dit gevoel van een mysterie wordt verhoogd, wanneer het voorwerp op een geometrisch ontwerp berust. Een bloem wordt dan veel meer dan louter een bloem; zij openbaart zich dan als een venster, maar het uitzicht op welk mysterie is niet met woorden te zeggen.

Zoals een wiskunstenaar, die een formule heeft voor een bepaald soort vergelijkingen, de structuur van iedere vergelijking ziet, zoals een botanicus in een bos iedere struik of boom dadelijk weet onder te brengen bij de familie en de soort, waartoe die behoort op de trap van evolutie, zo gevoelt de geoeffende verbeeldingskracht dat er aan iedere schepping der natuur een geometrisch ontwerp ten grondslag ligt. Wanneer dit patroon bevroed wordt, dan gaat dit onafscheidelijk gepaard met het aanvoelen van een fundamentele schoonheid, zelfs daar waar de natuur in een bepaald geval als vormgeefster slechts een onvolmaakt ding schiep.

Wanneer elk van de myriaden vormen aan-

schouwd wordt door het oog, ziet het innerlijk oog tegelijkertijd een andere rangorde van vorm, verbonden met elke zichtbare vorm. Deze onzichtbare vorm is meer dan louter een bouwkundige vorm; hij is geladen met zulk een intensiteit van leven, dat het is, alsof de vorm zo opgegaan is in leven dat vorm verdwijnt en alleen leven overblijft.

Deze onzichtbare vorm is zo volmaakt, wijl zij deel uitmaakt van de essence van schoonheid, dat welk ook het voornaamste kenmerk van de stofelijke vorm is — kracht, symmetrie, bevalligheid, rythme — deze verschijnt als één openbaring van een oneindig wisselende, Eeuwige Schoonheid.

Wanneer het aanschouwde voorwerp een schepping is van het menselijk genie, dan is de Eeuwige Schoonheid hier zuiverder onthuld. Een verheven bouwwerk als het Parthenon, een standbeeld van Praxiteles, een sonate van Beethoven, al deze en andere scheppingen van de mens op enig kunstgebied, brengen ons sneller naar een land, waar Eeuwige Schoonheid voor ons ligt, schoon omhuld met vele sluiers. Hoeveel sluiers er ook mogen zijn, toch voelt onze omhoog strevende natuur dat zij heel dicht staat bij de vervulling van al haar verlangens. Want inderdaad bevinden wij ons in de tegenwoordigheid van de Godheid en wij weten, dat onze vereniging met Haar nabij is.

Voor wie wijs is in denken en zuiver van hart, onthult ieder voorwerp in de natuur en elke gebeurtenis in de lotgevallen der mensheid, een

innerlijk weefgetouw, waaraan een Goddelijke Wever, die Liefde, Waarheid en Schoonheid is, aan het werk wordt gezien. Alle ontwikkelingsprocessen in de natuur, de omzwervingen van volkeren, de opkomst en ondergang van koninkrijken en keizerrijken, de ingewikkelde verhoudingen, die onze economische en politieke structuren uitmaken, dit alles wordt gezien als de schering en inslag, waarin een Wever een patroon weeft. Wanneer eenmaal dat visioen is aanschouwd, kan de herinnering eraan nimmer geheel worden uitgewist.

Onwrikbaar vertrouwen en vrede des harten zijn het deel van hem, wiens lot het is om zelfs maar een vluchtige flits opgevangen te hebben van dat ontwerp, om dat „patroon in de Hoge” gezien te hebben, de Oorspronkelijke Wereld. Want dan weet hij boven alle twijfel, dat uit de onvolledigheid van het heden met al zijn disharmonie en wanstaltigheid, een structuur wordt gemodelleerd, waarin in de komende dagen alle dingen — mens, vogel, dier en plant — naast elkander zullen leven in vreugdevolle vriendschap.

Want Hij, die bouwt, heeft alle dingen lief en het is Zijn Wil, dat Zijn allesbeheersende liefde in het „zal-zijn” in volle perfectie zal worden weerspiegeld in onze wereld van het „is”, voordat Hij Zijn werk brengt tot het voorbeschikte einde.

ALLE ervaringen, die een ziel verworven heeft in de loop van eeuwen van werk en groei, nu eens als man, dan als vrouw en in elk ras en geloof, leiden hem tot één verheven ervaring: de ontdekking van Wie of Wat de Oorzaak is aller dingen. Maar dat Wonder is van zoveel afmetingen, dat woorden Zijn wezen slechts kunnen aanduiden, niet het ontsluiëren.

Iedere ziel, die haar einddoel bereikt heeft, verlangt om met haar jongere broeders, die nog het Pad betreden, het nieuwe wat zij gevonden heeft, te delen. Sommige noemen het God, Ishwara, Adonai, Heer, Ahuramazda, Allah, Amitabha, Wet, anderen geven Het weer door het simpele woord „Dat” te gebruiken. De Vader, de Moeder, het Wezen der wezens, Demiurgos, de „Vormer”, Zeus, God der Goden, Persoonlijk God, Onpersoonlijke Godheid, dit zijn enkele van de duizenden namen tot nu toe gebruikt, om dat wonder te omschrijven. Duizend maal duizend nieuwe namen zullen in de toekomst gebruikt worden als miljoenen zielen hun doel bereiken naarmate de tijdkringen voorbijgaan.

Wanneer die grote Ervaring plaats heeft, dan breekt voor de ziel een ingewikkeld bestaan aan, nu eens afzijdig van allen, genoeg aan zich zelf,

daar hij in zich bevat de bron van alle waarheid, liefde en zaligheid; op andere tijden zich met hart en ziel uitstortend om één te worden met allen, die lijden, alsof er voor hem geen geluk mogelijk is, voordat alle leed van de oppervlakte der aarde verdwenen is.

Hoewel het een tijdlang scheen alsof hij streefde naar het bereiken van zijn doel, alleen terwille van zijn eigen zaligmaking of bevrijding, wanneer hij het bereikt heeft weet hij, dat het nooit was voor zichzelf, maar terwille van allen. Hij ontdekt op ontzagwekkende wijze, dat hij is de Kampioen, het Schild, de Zaaddrager voor de gehele Mensheid en dat het terwille van haar en niet van hemzelf is, dat hij zolang gezwoegd heeft.

Wanneer hij ten laatste komt tot de bekroning van zijn werk, dan beseft hij vol vreugde dat iedere grasspriet, iedere bloem, iedere boom, alle vogels en vissen en dieren zijn strijd hebben gadeslagen, voor hem hebben gehoopt, verlangd hebben naar zijn welslagen, omdat zij vagelijk voelden, dat in zijn welslagen de belofte lag dat ook zij te eniger tijd zouden slagen.

Hij, die zovele eeuwen verbleef in de „Wereld-zoals-zij-is” weet, dat er voortaan voor hem slechts één werkelijkheid is: „De Wereld-zoals-zij-zal-zijn.” Het „Zal-zijn” is voor hem de volheid van het Licht en het „Is” louter schaduw. Maar hij weet, dat nog steeds voor de miljoenen de schaduw hun licht is. Hij weet, dat in de toekomst, waar ook

hij moge bestaan, op aarde of in de hemel, in Nirvana of daarboven, ook zij moeten bestaan met hem. Hij is beide geworden: het Ene en de Velen.

Hij is nu zelf de belichaming van Wet, Wijsheid, Liefde en Vrede. Eeuwige Schoonheid verblijft in hem, of zijn vleselijk omhulsel die Schoonheid openbaart of niet. Waarheen hij ook zijn blik richt, er is slechts het „Zal-zijn.” Elke persoonlijkheid of ding verdwijnt als zodanig, want voor zijn blik bestaat alleen het oerbeeld, een idee in het Goddelijk Denkvermogen.

Hij verenigt binnen zichzelf hemel en aarde.

Zonder ooit op te houden mens te zijn is hij zelfder tijd de God. Ruimte, tijd, oorzakelijkheid, goed, kwaad, schepping, al deze etiketten hebben voor hem geen betekenis. De wereld der Oertypen is zijn eeuwigdurende verblijfplaats, zijn metgezellen zijn de Goden; zij zelf is vervuld van de zaligheid en de schoonheid van het oerbeeldige Denkvermogen, het Zelf van alles wat was, is en zal zijn.

Hij blijft, en houdt immer in zijn hart, de wereld en alles wat zij omvat; hijzelf een bewoner van **Dat** — Hij, Zij, Het, — wat het hart uitmaakt van alle Werelden.

THEOSOFISCHE
BIBLIOTHEEK
Tolstraat 154 Amsterdam

24 NOV. 2012

